

การเสนอรูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร* Proposed Model for Recreation Management in Bangkok Metropolis Administration Public Park

กุลภัสสร พิวพริยพันธ์** และ ศ.ดร.สมบัติ กาญจนกิจ***
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และนันทนาการ และกรุงเทพมหานครได้รับการโหวตว่าเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลกในปี พ.ศ.2551 และ 2553 โดยมุ่งศึกษารูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งนันทนาการในสวนสาธารณะ ด้านบุคลากรทางนันทนาการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา และตรวจสอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยเทคนิคเดลฟาย เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้บริการสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน (และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนันทนาการ และสวนสาธารณะ จำนวน 17 คน) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการทั้ง 5 ด้าน ใช้วิธีเทคนิคเดลฟายตรวจสอบความต้องการในการเสนอด้านต่างๆ ของผู้เชี่ยวชาญข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์นำเสนอในรูปร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า “ที” ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ซึ่งประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอสพีเอสเอส ฟอร์วินโดว์ รุ่น 11

ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า

1. ผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความต้องการด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของสวนสาธารณะในระดับมากที่สุด และมีความต้องการด้านกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลากรนันทนาการ และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบระหว่างผู้ใช้สวนสาธารณะขนาดกลาง และผู้ใช้สวนสาธารณะขนาดเล็กในความต้องการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดูแลรักษา
3. จากการตรวจสอบโดยเทคนิคเดลฟาย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสม ได้แก่ การให้มีกิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬา และกิจกรรมออกกำลังกาย ให้มีบุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความรู้ ความสามารถ

* ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” จากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** นิสิตระดับปริญญาโท คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

*** ศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ให้มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะบริเวณประตูทางเข้าทั่วไปให้มีแสงสว่างในเวลากลางคืนในสวนสาธารณะ และให้มีการทำความสะอาดสวนสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ

Abstract

The purposes of this research were to study the needs of Bangkok Metropolis' park users in five aspects that involved recreation respectively: recreation activities, recreation leader, recreation facilities, security and maintenance, and using Delphi technique to inquire specialists' opinions toward developing a future model for recreation management in Bangkok Metropolis Administration public park to be consistent with the park users' needs. The subjects used in this study were five hundred park users and seventeen recreation and public park specialists. The instruments used to collect the data were a questionnaire to obtain parks users' needs and the Delphi technique to obtain specialists' opinions. Statistics applied in term of percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, Median, and Interquartile Range by using Statistical Program.

The results were as follows:

1. The park users' needs for the security and the maintenance aspects were of the highest concern, though the recreation activities, the recreation leader, and the recreation facilities aspects were also of high priority
2. Comparing between user of middle size and small size parks, the needs of the five aspects involved with recreation dynamics, there was no significant difference at .05 level except the recreation facilities and the maintenance aspects.
3. Using Delphi technique to inquire specialists' opinions, the model for recreation management in Bangkok metropolis administration public park were to provide sports and exercise activities, leaders with knowledge, park's name signs at the entrances, lighting for use at night, and a cleaning of the park regularly.

ความเป็นมา และ ความสำคัญของปัญหา

กรุงเทพมหานครเป็นนครหลวงของกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเริ่มสถาปนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2325 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2510 มีการบริหารจัดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยการแบ่งเขตการปกครองทางด้านความเป็นเมืองจากการแบ่งเขต เริ่มต้น

เป็น 12 เขตการปกครอง (ในปี พ.ศ. 2510) เป็น 24 เขตการปกครองในทศวรรษถัดมา เป็น 36 เขตการปกครอง และ 50 เขตการปกครอง ตามลำดับในช่วงทศวรรษนั้น การปกครองในปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีระบบการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทำให้เห็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ

สังคม การศึกษา และการเมืองและที่สำคัญยิ่ง กรุงเทพมหานครมีความพร้อมที่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในระดับประเทศ และนานาชาติในปี พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2553 กรุงเทพมหานครได้รับการโหวตจากคนทั่วโลกให้เป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวที่สุดในโลกถึง 2 ปี จากนิตยสารอเมริกันชื่อ Journal of Travel and Leisure ผ่านทางอินเทอร์เน็ต

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ 1,568.7 ตารางกิโลเมตร ซึ่งในปี พ.ศ.2510 กรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ความเป็นเมือง (Urbanized Area) เพียง 143.42 ตารางกิโลเมตร ต่อมา ปี พ.ศ. 2529 ได้พบว่าพื้นที่ความเป็นเมืองได้ขยายตัวออกไปรวดเร็วมาก เพิ่มปริมาณพื้นที่เป็น 347.39 ในปีพ.ศ. 2538 มีพื้นที่ความเป็นเมืองเป็น 585.54 และในปี พ.ศ. 2543 เพิ่มเป็น 672.339 ตารางกิโลเมตรหรือเพิ่มเป็น 4 เท่าของจุดเริ่มต้นซึ่งจะเห็นว่าการขยายตัวของเมืองเป็นไป ด้วยอัตราส่วนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และจากการที่ทิศทางการพัฒนาประเทศที่ผ่านมามุ่งเน้นการพัฒนาาระบบเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ความเจริญทางวัตถุ สังคมบริโภคนิยมตามกระแสโลกาภิวัตน์ ประกอบกับระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และสังคมแผนใหม่ ผลักดันให้คนในสังคมแย่งชิงผลประโยชน์ซึ่งกันและกันมีผลทำให้ความเกื้อกูล ความมีน้ำใจ ที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทยค่อย ๆ ลดลงไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้เพิ่มความเครียดให้คนในสังคมทั้งสิ้น ซึ่งในทางวิชาการ ความเครียดหมายถึงปฏิกิริยาของร่างกายและจิตใจ ที่มีต่อสิ่งที่มีมากระตุ้น ซึ่งคำว่าปฏิกิริยาก็คือไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าส่วนใดส่วนหนึ่งอาจจะเป็นการตอบสนองของร่างกายบางส่วน

โดยการหาทางออกของคนในสังคมเมืองอีกอย่างหนึ่งก็คือ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อเป็นการผ่อนคลาย ปัญหาความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากงานและจากวิถีการใช้ชีวิตประจำวัน โดยการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์จัดเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของคนเรามาแต่โบราณ การประดิษฐ์คิดค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ประเพณีและวัฒนธรรมหลายอย่างที่เกิดขึ้นเนื่องจากคนเรามีเวลาว่าง การที่คนเรามีเวลาว่างนั้นถ้านำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ก็เป็นสิ่งที่ดี แต่ถ้านำไปใช้ในทางที่ไม่สมควรก็เกิดผลเสียต่อทั้งตนเองและส่วนรวมเป็นอย่างมาก

เอ็นดิคอต (Endicott, 1973) กล่าวว่า “การใช้เวลาว่างไปในทิศทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองเป็นหนทางนำไปสู่การกระทำที่ผิดและไม่ผิดระเบียบ และนั่นแสดงว่ามีการใช้เวลาว่างที่ไม่เหมาะสมมาตั้งแต่ระยะแรกของชีวิตแล้ว” ประพจน์ ลักษณะพิสุทธ์, สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ (2523) ทำการสำรวจจุดมุ่งหมายในการใช้เวลาว่างของประชากรในกรุงเทพมหานคร โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดของร่างกาย
2. เพื่อสุขภาพและความสมบูรณ์ของร่างกาย
3. เพื่อให้จิตใจสดชื่นแจ่มใส
4. เพื่อแสวงหาความสุขร่วมกับครอบครัว
5. เพื่อหาความสนุกเพลิดเพลิน
6. เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
7. เพื่อมิตรภาพ และความสัมพันธ์อันดี
8. เพื่อหารายได้พิเศษนอกเหนือจากรายได้ประจำ

นันทนาการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งที่คนเรานิยมกันมาก เป็น

กิจกรรมที่ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย จิตใจสบาย ผ่อนคลายความเคร่งเครียดอันเกิดจากการประกอบภารกิจประจำวัน การพักผ่อนหย่อนใจ จึงมีความสำคัญต่อคนเรามากขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะในสภาพวิถีชีวิตของประชากรที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองใหญ่ เช่นกรุงเทพมหานครซึ่งเต็มไปด้วยการแก่งแย่ง การดำรงชีวิตควบคู่กันไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดความเครียดขึ้นได้ในอัตราที่สูงกว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ในชนบทอันเป็นแหล่งที่ไม่ค่อยมีปัญหาสลับซับซ้อน ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวในปัจจุบันที่มีประชากรตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ที่ประสบปัญหาจากความเครียดซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจของประชาชนเป็นอย่างมาก นันทนาการก็ยิ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตเป็นพันเท่าทวีคูณ ทั้งนี้เพราะนันทนาการเป็นศาสตร์ที่มีกิจกรรมอันจะช่วยให้บุคคลสามารถปรับระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ เช่น ช่วยให้มีการผ่อนคลายความเครียดทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ มีองค์ประกอบแห่งกายและจิตสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี กล่าวคือ มีสภาวะแห่งกายคือเจริญเติบโตตามวัย มีอาการครบสามสิบสอง สมสัดสวน มีสภาวะแห่งจิตดี คือ ใจดี ใจเย็น ใจกว้าง มีสุขภาพกายดี คือ กายสะอาด สดใส ด้านทานโรคและปฏิบัติหน้าที่ได้ดี มีสุขภาพจิตดี คือเป็นผู้รู้จักตนเอง และผู้อื่นดี สามารถเผชิญความจริงได้ และมีสมรรถภาพทางกาย และสมรรถภาพทางจิตดี คือ ร่างกายแข็งแรง ว่องไว อดทน จิตเข้มแข็ง ควบคุมจิตได้ และแก้ปัญหาได้ดี

ประชากรของชาติใดมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตดี ย่อมเป็นที่พึงประสงค์ของประเทศชาตินั้น เพราะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ การนำพาประเทศไปสู่สถานภาพที่มั่นคง ไม่ว่าทางเศรษฐกิจ

ทางการศึกษา ทางการเมืองการปกครอง และทางการทหาร จะต้องอาศัยองค์ประกอบทางเศรษฐกิจ ทางการศึกษา ทางการเมืองการปกครอง และทางการทหาร จะต้องอาศัยองค์ประกอบหรือปัจจัยทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุดคือคน หรือประชากร ดังนั้นประชากรที่มีคุณภาพเท่านั้นจึงจะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชาติ

ซึ่งการผ่อนคลายสภาวะข้างต้นจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ให้บริการด้านนันทนาการเป็นผู้ดำเนินการจัดโครงการ และกิจกรรมเพื่อลดปัญหาของสังคม ดังนั้นทางกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นมหานครที่มีการจัดการบริหารแบบเขตการปกครองพิเศษ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการขจัดความเครียดซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประชาชนออกไป ด้วยการจัดให้มีสวนสาธารณะของเมือง ซึ่งจัดเป็นสวัสดิการทางสังคมอย่างหนึ่งให้กับประชาชน ซึ่งแม้แต่ทางสำนักพระราชวังก็ได้สนับสนุนด้วยอนุญาตจัดตั้งสวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติต่าง ๆ ขึ้น ได้แก่ สวนหลวง ร.9 สวนสมเด็จพระเจ้า สวนเบญจสิริ และยังมีสวนอื่น ๆ ที่ทางกรุงเทพมหานครสร้างขึ้นเพื่อประชาชนอีก อีกทั้งสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และได้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ในสวนสาธารณะที่มีอยู่หลายแห่งทั่วกรุงเทพมหานคร เพื่อที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

การใช้บริการในสวนสาธารณะก็เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจประเภทหนึ่งที่เป็นที่นิยมของประชาชนโดยส่วนใหญ่ ซึ่งทางรัฐบาลต่าง ๆ จัดให้เป็นสวัสดิการทางสังคมประชาชนในแต่ละประเทศ ซึ่งการจัดสภาพและการบริหารทางด้านนันทนาการ

ในสวนสาธารณะให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะในพื้นที่ต่างกันอย่างแยกต่างกันไป และเป็นเรื่องที่รัฐบาลควรสนอง เนื่องจากสังคมที่ตึ้นนั้นจะเกิดขึ้นได้จากกรที่มีประชากรที่มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีในการประกอบอาชีพการงานจากการสำรวจพบว่าการศึกษาความต้องการทางนันทนาการของประชาชนในสวนสาธารณะภายในกรุงเทพมหานครนั้นได้มีการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2528 ซึ่งปัจจุบันการจัดการศึกษาสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครมีความทันสมัยและเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวกรุงเทพมหานครมากขึ้น ดังนั้น ข้าพเจ้าในฐานะผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทำการสำรวจความต้องการทางด้านนันทนาการของประชาชนที่มาใช้บริการสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานครขึ้น เนื่องจากจะเป็นการศึกษาที่ให้ประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการจัดนันทนาการที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะ และประชาชนทั่วไปได้ในอนาคต

คำสำคัญ : รูปแบบ, การจัดนันทนาการ, สวนสาธารณะ, กรุงเทพมหานคร

Keywords : Proposed model, Recreation, Management, Bangkok Metropolis, Public Park

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และปัญหาจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาความต้องการด้านนันทนาการในสวนสาธารณะของผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร

3. เสนอรูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ สวนหลวงร. 9 สวนสันติชัยปราการ สวนลุมพินี สวนวชิรเบญจทัศ สวนสราญรมย์ สวนรมณีนาถ สวนสันติภาพ อุทยานเบญจสิริ สวนพระนคร สวนธนบุรีรมย์

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบถึงสภาพโดยรวมของกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ บุคลากร ความปลอดภัย และการดูแลรักษาทางด้านนันทนาการของสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ทราบถึงความต้องการทางด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านแหล่งนันทนาการในสวนสาธารณะ ด้านบุคลากรทางด้านนันทนาการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย ด้านการดูแลรักษา ที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการในสวนสาธารณะของผู้ใช้สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร

3. นำข้อมูลความต้องการมาพัฒนานำเสนอ และจัดหานันทนาการด้านต่าง ๆ ในสวนสาธารณะให้แก่ผู้ใช้สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัด

เสนอกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนันทนาการ

4. พัฒนาเป็นแนวทางในการเสนอรูปแบบการจัด พัฒนา และปรับปรุง คู่มือนันทนาการในสวนสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สวนสาธารณะ, นันทนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม, เทคนิคเดลฟาย

ประชากร

ช่วงที่ 1

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นประชากรที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 29 มกราคม 2551 จำนวน 5,716,248 คน (กรมการปกครอง, 2551) ศึกษาจากผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครทั้ง 20 แห่ง ได้มีการจัดอย่างเป็นระบบใน 50 เขตการปกครองได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนสราญรมย์ สวนเสรีไทย สวนรมณีนาถ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ สวนสันติภาพ สวนวชิรเบญจทัศ สวนกีฬารามอินทรา สวนรมณีย์ทุ่งสีกัน สวนหลวงร.9 อุทยานเบญจสิริ สวนพระนคร สวนหนองจอก สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา สวนธนบุรีรมย์ สวนธรรม 70 พรรษามหาราชินี สวนมหาไถไทย สวนเทวีวนารมย์ และสวน 60 พรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

ช่วงที่ 2

สำหรับวิจัยในช่วงนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบ

การจัดรูปแบบนันทนาการที่เหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนันทนาการและสวนสาธารณะ โดยมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

1. เป็นนักวิชาการนันทนาการ ในสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี

1.1 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมนันทนาการ

1.2 เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและบริหารงานด้านสวนสาธารณะเป็นผู้บริหารจัดการโปรแกรมนันทนาการ

กลุ่มตัวอย่าง

ช่วงที่ 1

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้เป็นประชากรในกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครทั้ง 10 แห่ง ได้แก่ สวนหลวงร. 9 สวนสันติชัยปราการ สวนลุมพินี สวนวชิรเบญจทัศ สวนสราญรมย์ สวนรมณีนาถ สวนสันติภาพ อุทยานเบญจสิริ สวนพระนคร สวนธนบุรีรมย์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง มีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-state random sampling) ดังนี้

1. การเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgmental Sampling) โดยแบ่งสวนสาธารณะทั้ง 20 สวน ออกเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็ก และขนาดกลาง

โดยใช้พื้นที่เป็นเกณฑ์กำหนด กล่าวคือ สวนสาธารณะขนาดเล็กคือ สวนที่มีพื้นที่น้อยกว่า 125 ไร่ และสวนสาธารณะขนาดกลางคือ สวนที่มีพื้นที่มากกว่า 125 ไร่ แต่ไม่เกิน 500 ไร่ ซึ่งจะแบ่งออกได้ดังนี้

1.1 สวนสาธารณะขนาดเล็กจำนวน 14 สวน ได้แก่ สวนสราญรมย์ สวนรมณีนาถ สวนสันติภาพ สวนกีฬารามอินทรา สวนรมณีย์ทุ่งสีกัน อุทยานเบญจสิริ สวนพระนคร สวนหนองจอก สวนสาธารณะเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา สวนธนบุรีรมย์ สวนธรรม 70 พรรษามหาราชาินี สวนมหาดไทย สวนทวีวัฒนารมย์ และ สวน 60 พรรษาสมเด็จพระบรมราชินีนาถ

1.2 สวนสาธารณะขนาดกลางจำนวน 6 สวน ได้แก่ สวนลุมพินี สวนจตุจักร สวนหลวงร.9 สวนเสรีไทย สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ฯ และสวนวชิรเบญจทัศ

2. สุ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้ออกมาเป็นสวนสาธารณะขนาดเล็ก 7 สวนคือ สวนสราญรมย์ สวนรมณีนาถ สวนสันติภาพ อุทยานเบญจสิริ สวนพระนคร สวนธนบุรีรมย์ สวนสันติชัยปราการ และสวนสาธารณะขนาดกลาง 3 สวนคือ สวนหลวงร.9 สวนลุมพินี สวนวชิรเบญจทัศ

3. ทำการสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากสวนสาธารณะทั้งสิ้น 10 สวนโดยการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 500 คน

ช่วงที่ 2

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อจัดรูปแบบ

นันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานครที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Judgmental Sampling) โดยได้มีจำนวนทั้งสิ้น 17 คน โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญดังนี้

1. ดำเนินการรวบรวมและคัดเลือกรายชื่อผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ นำเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ

2. เมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เห็นชอบแล้ว ผู้วิจัยติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อแนะนำตัว พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดของวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

3. ผู้วิจัยขอหนังสือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดตลอดจนขั้นตอนการตอบแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบ

4. โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำแนกเป็นกลุ่ม โดยมีผู้สอนวิชาเอกนันทนาการในสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปีจำนวน 3 คน ผู้มีความรู้ความสามารถประสบการณ์ทางด้านกิจกรรมนันทนาการ จำนวน 4 คน และผู้มีความรู้ความสามารถและบริหารงานด้านสวนสาธารณะจำนวน 10 คน รวมผู้เชี่ยวชาญทั้งสิ้น 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเรื่องสภาพ และความต้องการทางด้านนันทนาการของประชาชนผู้มาใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น

3 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) และแบบปลายเปิด (Open ended)

- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามด้านความคิดเห็นของผู้ใช้สวนสาธารณะเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบสำรวจรายการ (Checklist) และแบบปลายเปิด (Open ended)

- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales) ชนิด 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด และความคิดเห็นและข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนันทนาการภายในสวนสาธารณะเป็นแบบปลายเปิด (Open ended)

ช่วงที่ 2

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 รอบ ดังนี้

1. แบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามเรื่องการเสนอกิจกรรมนันทนาการด้านต่าง ๆ โดยพัฒนาขึ้นมาจากแบบสอบถามเรื่องความต้องการนันทนาการของประชาชนผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร โดยเนื้อหาเป็นการสอบถามการเสนอกิจกรรมนันทนาการ และความต้องการด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้ใช้บริการสวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ได้แก่ ความต้องการด้าน

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ ความต้องการด้านบุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ความต้องการด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ความต้องการด้านความปลอดภัย และความต้องการด้านการดูแลรักษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scales) ชนิด 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด ซึ่งได้มีการระบุของค่าเฉลี่ย (Mean) ความต้องการด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้านที่ได้จากผู้ใช้งานสวนสาธารณะจำนวน 500 คนลงในแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบค่าเฉลี่ยความต้องการของผู้ใช้สวนสาธารณะของกรุงเทพมหานคร และได้แสดงความคิดเห็นของตนลงไป

2. แบบสอบถามรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำคำตอบจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 1 มาคำนวณหาค่ามัธยฐาน และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของแต่ละข้อความมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับใหม่ที่ใช้ข้อความเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในรอบที่ 1 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้เปรียบเทียบคำตอบของตัวเองกับคำตอบของกลุ่ม ในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญท่านนั้นอยู่นอกพิสัยของระหว่างควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญอาจทบทวนคำตอบของตนอีกครั้งหนึ่ง ถ้าผู้เชี่ยวชาญต้องการเปลี่ยนแปลงคำตอบให้เข้าอยู่ในช่วงของค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องให้เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงคำตอบ แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญต้องการยืนยันคำตอบเดิม ผู้เชี่ยวชาญจะต้องให้เหตุผลไว้ในช่อง “เหตุผลที่ไม่เปลี่ยนแปลงคำตอบ” ด้วย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงที่ 1

แบบสอบถาม ทำการสร้างดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูล เอกสาร หนังสือ และ ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือจากข้อมูลที่ได้ศึกษามา และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ แล้วนำมาพัฒนาให้สมบูรณ์ หากคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ช ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.884

3. นำแบบสอบถามมาพิจารณาปรับปรุง และ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและนำไปใช้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้งานสาธารณะจำนวน 500 คน

ช่วงที่ 2

เครื่องมือที่ใช้เป็นเทคนิคเดลฟายแบบ ปรับปรุง โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดในรอบที่ 1 และ 2 มีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลค่าเฉลี่ย ในความต้องการ ด้านต่าง ๆ มาจากผู้ให้บริการสวนสาธารณะ จำนวน 500 คน มาแสดงลงในแบบสอบถามรอบที่ 1 นี้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเสนอ รูปแบบการจัดนันทนาการในสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการสอบถามการเสนอ กิจกรรมนันทนาการในนันทนาการในสวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร โดยเป็นการสอบถามการเสนอ กิจกรรมนันทนาการด้านต่างๆ ให้แก่ผู้ให้บริการ สวนสาธารณะในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นด้าน ต่าง ๆ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 4 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำคำตอบจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการตอบ แบบสอบถามรอบที่ 1 มาวิเคราะห์ทางสถิติ คำนวณหาค่ามัธยฐาน และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของแต่ละข้อคำถามมาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับ ใหม่ที่ใช้ข้อความเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งของมัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในรอบที่ 1 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาเปรียบเทียบคำตอบของ ตนเองกับคำตอบของกลุ่มว่าจะคงคำตอบเดิม หรือ เปลี่ยนแปลงคำตอบให้เป็นตามภาพรวมกลุ่ม ใน กรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องการยืนยันคำตอบเดิม เมื่อคำ ตอบในรอบที่ผ่านมาอยู่นอกเหนือขอบเขตพิสัย ระหว่างควอไทล์จะต้องแสดงเหตุผลประกอบ

สรุปผลการวิจัย

ช่วงที่ 1

ผู้ใช้งานสาธารณะในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.2 โดยมีอายุระหว่าง 21-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.8 ส่วนใหญ่มี สถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 75.4 และประกอบ อาชีพนักเรียน/นักศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.2 ผู้ให้บริการสวนสาธารณะส่วนใหญ่เข้าใช้ บริการในช่วงเย็น (16.00-21.00 น.) มากที่สุดคิด เป็นร้อยละ 78.4 และ ส่วนใหญ่ใช้บริการในรอบ สัปดาห์ที่ผ่านมาเป็นจำนวน 1-2 ครั้ง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.2

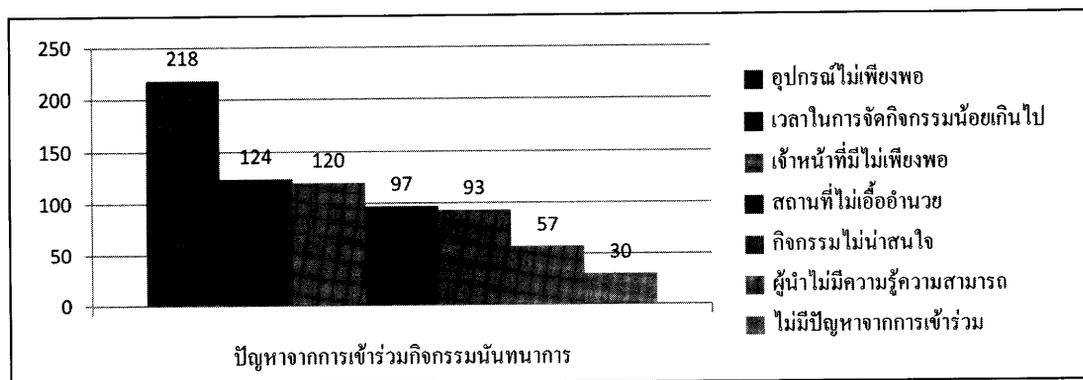
เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้องการ โดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ พบว่า ผู้ใช้งานสวนสาธารณะขนาดกลางในกรุงเทพมหานครมีความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม

ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษา มากกว่าผู้ใช้สวนสาธารณะขนาดเล็ก โดยมีค่าเฉลี่ย คือ 3.17 และ 3.12 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านของความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้านคือ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ สวนสาธารณะขนาดกลาง และขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร โดยการทดสอบสมมติฐาน พบความแตกต่างกันในด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านการดูแลรักษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ของสวนสาธารณะขนาดกลางในกรุงเทพมหานครที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการดูแลรักษา มีค่าเฉลี่ย 3.42 รองลงมาคือด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และ ด้านความปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยเป็น 3.33 ส่วนสวนสาธารณะขนาดเล็กนั้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านการดูแลรักษา ด้านความปลอดภัย และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.32, 3.28 และ 3.16 ตามลำดับ

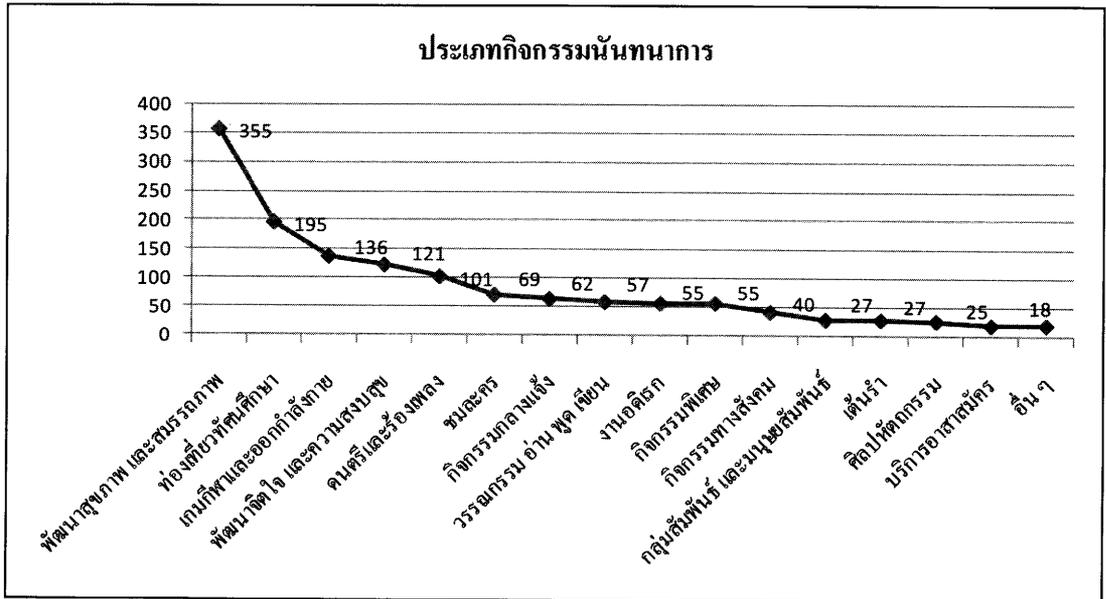
แผนภูมิที่ 1 ความถี่ของข้อมูลปัญหาจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร

จากแผนภูมิที่ 1 สรุปได้ว่า ปัญหาจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่พบมากที่สุดคือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ

จำนวน 218 คิดเป็น ร้อยละ 29.5 รองลงมาคือ เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 16.24

แผนภูมิที่ 2 แสดงความถี่และร้อยละของข้อมูลด้านการเข้าร่วมประเภทกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ประเภทกิจกรรมพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพมากที่สุด จำนวน 355 คน คิด

เป็นร้อยละ 26.08 รองลงมาเข้าร่วมกิจกรรมประเภทท่องเที่ยวทัศนศึกษา จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 14.33

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครด้านประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

ความต้องการ	N = 500		ระดับความต้องการ
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
ด้านประเภทของกิจกรรมนันทนาการ			
1. กิจกรรมเกมกีฬา ออกกำลังกาย	3.32	0.77	มากที่สุด
2. กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ	3.19	0.73	มาก
3. กิจกรรมการท่องเที่ยว	2.71	0.75	มาก
4. กิจกรรมกลางแจ้ง	2.52	0.89	มาก
5. กิจกรรมทางสังคม	2.64	0.81	มาก
6. กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และมนุษย์สัมพันธ์	2.89	0.77	มาก
7. กิจกรรมพัฒนาจิตใจ ความสงบสุข	3.15	0.73	มาก
8. กิจกรรมงานอดิเรก	2.77	0.77	มาก
9. กิจกรรมการละคร	2.28	0.89	ปานกลาง
10. กิจกรรมศิลปะหัตถกรรม	2.44	0.84	ปานกลาง
11. กิจกรรมการดนตรี ร้องเพลง	2.82	0.86	มาก
12. กิจกรรมพิเศษ	2.60	0.82	มาก
13. กิจกรรมวรรณกรรม อ่าน พูด เขียน	2.51	0.85	มาก
14. กิจกรรมการบริการอาสาสมัคร	2.54	0.81	มาก
15. กิจกรรมการเดินร่ำ	2.39	0.91	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยรวม	2.68	0.81	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานครส่วนมาก มีระดับความต้องการจัดกิจกรรมด้านประเภทของกิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย คือ 2.68 ระดับความต้องการมากที่สุด คือ กิจกรรมเกมกีฬา ออกกำลังกาย ระดับความต้องการระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมเกมกีฬา ออกกำลังกาย ระดับความต้องการระดับมากที่สุดคือ กิจกรรมพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรม

กลางแจ้ง กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และมนุษย์สัมพันธ์ กิจกรรมพัฒนาจิตใจ และความสงบสุข กิจกรรมงานอดิเรก กิจกรรมการดนตรี ร้องเพลง กิจกรรมพิเศษ กิจกรรมวรรณกรรม อ่าน พูด เขียน กิจกรรมการบริการอาสาสมัคร และระดับความต้องการ ปานกลาง คือ กิจกรรมการละคร กิจกรรมศิลปะหัตถกรรม กิจกรรมการเดินร่ำ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า”ที” (t-test) ความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านต่าง ๆ โดยรวม

ความต้องการ	สวนสาธารณะ				t	p
	ขนาดกลาง N = 150		ขนาดเล็ก N = 350			
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ค่าเฉลี่ย	S.D.		
1. ด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ	2.72	0.48	2.71	0.48	0.384	0.701
2. ด้านบุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.12	0.55	3.15	0.53	0.571	0.569
3. ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.29	0.55	3.16	0.51	2.484	0.013*
4. ด้านความปลอดภัย	3.29	0.56	3.28	0.56	0.240	0.810
5. ด้านการดูแลรักษา	3.42	0.46	3.32	0.50	2.246	0.025*
คะแนนเฉลี่ยรวม	3.17	0.38	3.12	0.41	1.200	0.231

*p < .05 (.05 t∞ = ±1.96)

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ สวนสาธารณะขนาดกลาง และสวนสาธารณะขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะขนาดกลางในกรุงเทพมหานคร มีความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านกิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ สวนสาธารณะขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร โดยมีค่าเฉลี่ยคือ 3.17 กับ 3.12

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านของความต้องการโดยรวมทั้ง 5 ด้าน คือด้าน

กิจกรรม ด้านบุคลากร ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษาของผู้ใช้ สวนสาธารณะขนาดกลาง และสวนสาธารณะขนาดเล็กในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการดูแลรักษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงที่ 2

1. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเสนอกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 11 ข้อ และ กิจกรรมออกกำลังกาย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 2.0-4.0 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 1 ข้อ คือให้มีกิจกรรมนันทนาการประเภท

เกมกีฬา ระดับความคิดเห็นมาก จำนวน 10 ข้อ คือ ให้มีกิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพ, กิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวทัศนศึกษา, กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งนอกเมือง, กิจกรรมนันทนาการทางสังคม, กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์ และมนุษยสัมพันธ์, กิจกรรมนันทนาการพัฒนาจิตใจ และความสงบสุข, กิจกรรมนันทนาการงานอดิเรก, กิจกรรมนันทนาการการดนตรีและการร้องเพลง, กิจกรรมนันทนาการพิเศษ, กิจกรรมนันทนาการเต้นรำ

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการเสนอบุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 5 ข้อ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.0-4.0 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ คือ ให้มีบุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความรู้ความสามารถ, ให้มีบุคลากรจำนวนเพียงพอในการจัดกิจกรรมนันทนาการ และให้มีผู้นำกิจกรรมนันทนาการมีคุณสมบัติสามารถดึงดูดความสนใจให้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และระดับความคิดเห็นมาก จำนวน 2 ข้อ คือ ให้มีบุคลากรคอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาเป็นเพื่อนคุย และแนะนำการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ และให้มีบุคลากรคอยดูแลเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึง และจัดกิจกรรมนันทนาการให้มีความหลากหลาย

3. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการเสนอสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้ง 7 ข้อ โดยมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.0-4.0 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 5 ข้อ คือ ให้มีป้ายบอกชื่อสวนสาธารณะ

บริเวณประตูทางเข้าทั่วไป, ให้มีแผนที่หรือแผนผังแสดงขอบเขตและตำแหน่งของสวนสาธารณะ, ให้มีต้นไม้ร่มรื่นสองข้างทาง เพื่อความสวยงามและความสบายใจของผู้ใช้สวนสาธารณะ, ให้มีศูนย์ให้คำแนะนำ และให้บริการของสวนสาธารณะ ระดับความคิดเห็นมาก จำนวน 2 ข้อ คือให้มีถนนภายในสวนสาธารณะมีขนาด ความกว้าง ส่วนโค้ง และสัดส่วนตามมาตรฐานทั่วไป และ ให้มีพื้นที่จอดรถในสวนสาธารณะ

4. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเสนอความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมนันทนาการในสวนสาธารณะ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 6 ข้อ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่ามัธยฐานอยู่ระหว่าง 3.0-4.0 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 4 ข้อ คือ ให้มีแสงสว่างในเวลาากลางคืนภายในสวนสาธารณะ, ให้มีรั้วกั้นในบริเวณที่ไม่ปลอดภัย เช่น กั้นริมแม่น้ำ เมื่อสวนนั้นอยู่ใกล้สนามเด็กเล่น, ให้มีการตรวจตราสายไฟและปลั๊กไฟในสวนสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ, ให้มีการตัดต้นไม้ที่มีกิ่งแห้งหรือแต่งพุ่มไม้ในสวนสาธารณะอย่างสม่ำเสมอเพื่อไม่ให้มีตึบเกินไป ระดับความคิดเห็นมากจำนวน 2 ข้อ คือ ให้มีประตูเข้าออกไม่มากนัก ในเวลาากลางคืนควรปิดประตูสวนประตูเดียว และ ให้มีหน่วยพยาบาลในสวนสาธารณะ

5. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเสนอการดูแลรักษาในสวนสาธารณะเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทั้ง 7 ข้อ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีค่ามัธยฐาน อยู่ระหว่าง 3.0-4.0 มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดจำนวน 6 ข้อ คือ ให้มีการทำความสะอาดสวนสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เช่น เก็บขยะ กวาดถนน กวาดสนาม, ให้มีการตัดหญ้า ตัดแต่งทรงพุ่มของต้นไม้ในสวนสาธารณะ, ให้มีการปลูก

ต้นไม้ในสวนสาธารณะทดแทนไม้เดิมที่ตายไปหรือกำลังจะตาย, ให้มีการซ่อมแซมอุปกรณ์ในสวนสาธารณะ เช่น ทาสีเก้าอี้ติดป้าย หรือทำรั้วใหม่, ให้มีการชักชวนให้ประชาชนรู้จักรักษาธรรมชาติในสวนสาธารณะ, ให้มีการอนุรักษ์สภาพสวนสาธารณะที่สวยงามตามธรรมชาติไว้ให้ดียิ่งขึ้น ระดับความคิดเห็นมาก จำนวน 1 ข้อ คือ ให้มีการให้ปุ๋ยรดน้ำพรวนดินและฉีดยากันแมลงในสวนสาธารณะ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เนื่องจากประชากรไทยโดยสัดส่วนแล้วเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย และประชากรเพศหญิงได้มีการประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เพียส (Peiss, 1983) ที่ว่า การใช้เวลาว่างของสตรีในยุคแรก ๆ นั้นขึ้นอยู่กับครอบครัว ต่อมาเมื่อสตรีออกทำงานนอกบ้าน และมีเวลาอยู่ภายนอกมากขึ้น มีการพักผ่อนนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น ก็เริ่มใช้เวลาว่างในสถานพักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ เหมือนกับเพศชาย ผู้ใช้สวนสาธารณะมีอายุระหว่าง 21-50 ปีมากที่สุด เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรในกลุ่มอายุอื่นที่พบในสังคมเมือง เป็นวัยที่มีพลังมาก และต้องการที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากภารกิจประจำวัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ผู้ใช้สวนสาธารณะส่วนใหญ่เข้ามาใช้บริการในวันจันทร์ - ศุกร์ ช่วงเวลาเย็น (16.00-21.00) มากที่สุด ซึ่งเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงานประชาชนมีเวลาว่างที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ, สมบัติ

กาญจนกิจและคณะ (2523) และ สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร (2536) ที่พบว่าช่วงเวลาที่ประชากรในกรุงเทพมหานครมีเวลาว่างมากที่สุดมักเป็นหลังเวลา 18.00 น. และเป็นเวลาที่ประชาชนรู้สึกผ่อนคลาย ผู้ใช้สวนสาธารณะเข้ามาใช้บริการ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์มากที่สุด ซึ่งเป็นจำนวนครั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถแบ่งเวลาเข้ามาใช้สวนสาธารณะเพื่อการออกกำลังกาย ประกอบกิจกรรมทางนันทนาการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา สุทธิพันธุ์ (2548) พบว่าประชาชนที่ออกกำลังกายในสวนสาธารณะและสนามกีฬาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ออกกำลังกายสัปดาห์ละ 1-2 วันโดยแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ข้อมูลการเข้าร่วมและปัญหาที่พบในกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะ ผู้ใช้สวนสาธารณะเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการประเภทพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพมากที่สุด เนื่องจากประชาชนเห็นประโยชน์ของการออกกำลังกายที่ส่งผลดีกับการมีสุขภาพที่ดีขึ้นของร่างกายตรงกับที่ไวซ์คอปฟ์ (อ้างถึงใน คงศักดิ์ เจริญรักษ์, 2527) และสมบัติ กาญจนกิจ และ ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ (2547) กล่าวว่ากิจกรรมนันทนาการจะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพทางกายให้กับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างดี ทำให้ร่างกายได้รับการพัฒนาทุกส่วน ส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของระบบในร่างกาย โดยเฉพาะระบบไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบกล้ามเนื้อ และระบบขับถ่ายของเสีย เมื่อร่างกายแข็งแรงก็จะมีผลให้สามารถประกอบภารกิจประจำวันได้ดียิ่งขึ้น ปัญหาที่พบมากที่สุดในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะคืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

มีไม่เพียงพอ สอดคล้องกับประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ, สมบัติ กาญจนกิจ และ คณะ (2523) ที่กล่าวว่า ปัญหาโดยทั่วไปที่ประชากรกรุงเทพมหานคร ประสบมากที่สุดในการใช้เวลารว่างคือการมีภารกิจ ประจำวันมาก และขาดอุปกรณ์และสถานที่ที่ใช้ ประกอบกิจกรรมในเวลารว่าง

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้สวนสาธารณะ มีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการในแต่ละ ด้าน โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับ สมบัติ กาญจนกิจ (2544) และ อัญชัญญา รัตนอุบล และคณะ (2548) ที่ว่า การเพิ่มความ ตระหนักเห็นคุณค่า ความสำคัญของประโยชน์จาก นันทนาการที่จัดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ช่วยรักษาสุขภาพร่างกาย และความสมบูรณ์ พัฒนาการ เป็นแรงจูงใจ ความคิดสร้างสรรค์ หรือกระตุ้นความคิดใหม่ ๆ เพื่อเข้าร่วมสังคม และ ให้โอกาสในการมีบทบาทในชีวิตของตนเอง สิ่ง ที่ทำลายที่สุดในปัจจุบัน คือการทำให้ชีวิตของ ประชาชนที่อยู่ตามชุมชนมีความสุข เสมือนเป็น รางวัลชีวิต เพื่อป้องกันความพิการ การถอนตัวออก จากสังคม และการต้องสถานบำบัดพักฟื้นต่าง ๆ การจัดกิจกรรมนันทนาการจะช่วยให้ประชาชนได้ รับความสนุกสนาน มีความสุขในชีวิต เกิดการ พัฒนาสุขภาพจิต และสมรรถภาพทางกายที่ดี เกิดความสมดุลของชีวิต การป้องกันพฤติกรรม เบี่ยงเบนในทางที่ไม่พึงประสงค์ การได้มีโอกาสใช้ เวลารว่างให้เกิดประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม นันทนาการได้เรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบ ลด ความเห็นแก่ตัว อีกทั้งการส่งเสริมการพัฒนา อารมณ์สุข ลดความเครียด ความวิตกกังวล ทำให้ อารมณ์แจ่มใส สอดคล้องกับ คำรบลักษณะ สุรัสวดี (2543) ฟอง เกิดแก้ว (2527) และ ชาญเชวง

เนตรสุวรรณ (2528) สรุปว่า “คุณค่าของนันทนาการ มีส่วนร่วมพัฒนาสุขภาพเพื่อคุณภาพชีวิต เพราะ การที่บุคคลจะสุขภาพดีหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่ กับกิจกรรมที่บุคคลทำในเวลารว่างเท่า ๆ กับการ ปฏิบัติในช่วงเวลาของการทำงาน อากัปกิริยาที่ บุคคลทำในยามว่างจะเป็นสิ่งที่วัดคุณภาพทางด้าน ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสุขภาพจิตของบุคคล”

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาความต้องการด้านต่างๆ ที่ เกี่ยวข้องกับนันทนาการของผู้ใช้สวนสาธารณะ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ด้านกิจกรรม นันทนาการ ด้านบุคลากรนันทนาการ ด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัย และด้านการดูแลรักษา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเชิง นโยบายในด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้ สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

1. กรุงเทพมหานครที่มีสวนดูแลสำนักงานสวน สาธารณะ ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนักสิ่งแวดล้อม และกองนันทนาการ ซึ่งอยู่ในความดูแลของสำนัก วัฒนธรรมกีฬาการท่องเที่ยว ควรมีการประสาน ร่วมมือการทำงานร่วมกันในสวนสาธารณะ เพื่อให้ มีเจ้าหน้าที่ดูแลทางด้านนันทนาการประจำอยู่ใน สวนสาธารณะเพื่อจัดการดูแล สนับสนุน แก้ปัญหา การจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ในสวนสาธารณะ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2. กรุงเทพมหานครควรมีการจัดฝึกอบรม บุคลากรทางด้านนันทนาการ โดยความร่วมมือ ภายใต้วงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของกรุงเทพ มหานคร เช่น กองนันทนาการ กองกีฬา สำนักงาน วัฒนธรรมกีฬา และการท่องเที่ยว สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานพัฒนาสังคม ซึ่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคคล ควรมีการประสานความร่วมมือเพื่อฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดให้ความรู้ทางด้านกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้การจัดนันทนาการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการในสวนสาธารณะ

3. สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรมีการจัดอบรมบุคลากร และอาสาสมัครต่าง ๆ ภายในสวนสาธารณะเรื่องความปลอดภัย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมหากมีเหตุอันตรายหรือมีอุบัติเหตุเกิดขึ้น และทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการนันทนาการในสวนสาธารณะอีกด้วย

4. สำนักงานสวนสาธารณะ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร ควรมีการอบรมบุคลากรของสวนสาธารณะให้มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษ เพื่อให้มีทักษะในการติดต่อสื่อสารกับชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้สวนสาธารณะในแง่ของการท่องเที่ยว และสามารถบอกประวัติความเป็นมาและความสำคัญของสถานที่ในสวนสาธารณะนั้น ๆ กับผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะได้

5. กรุงเทพมหานคร และสสส. ควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรทุนสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับนันทนาการในชุมชนต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นการพัฒนาและสนับสนุนการวิจัยต่าง ๆ ที่จะเป็นพื้นฐานช่วยในการพัฒนาและยกระดับวิถีความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมเมือง เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของชาวกรุงเทพมหานคร

6. กรุงเทพมหานครควรจัดให้สวนสาธารณะที่อยู่ในความดูแล เป็นศูนย์การเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาส่งเสริมทักษะชีวิต และประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องด้วย

7. กรุงเทพมหานครควรพัฒนาระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับศักยภาพให้สวนสาธารณะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และพัฒนาสิ่งแวดล้อมตามนโยบายเมืองน่าอยู่

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผู้ใช้สวนสาธารณะเข้ามาใช้บริการส่วนใหญ่ในช่วงเวลาเย็นมากที่สุด โดยเป็นกลุ่มประชากรในช่วงอายุ 21-50 ปี และรองลงมาคือเข้ามาใช้ในช่วงเวลาเช้าโดยประชากรเป็นกลุ่มประชากรในช่วงอายุ 51-60 ปี ซึ่งการจัดกิจกรรมนันทนาการควรเสนอเป็นนันทนาการเพิ่มทักษะทางกายและเป็นกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับประชาชนวัยนักเรียน และวัยทำงานส่วนในช่วงเวลาเช้าควรเน้นกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับประชาชนวัยนักเรียน และวัยทำงาน ส่วนในช่วงเวลาเช้าควรเน้นกิจกรรมที่เป็นการฟื้นฟูสภาพร่างกายและการเคลื่อนไหวที่ช้าเพื่อให้เหมาะสมกับประชาชนวัยผู้สูงอายุ

2. เนื่องจากความต้องการทางกิจกรรมทัศนศึกษาเป็นที่ต้องการมาก รองลงมาจากกิจกรรมพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ และเพื่อเป็นการสอดคล้องกับนโยบายของกรุงเทพมหานครที่อยากให้สวนสาธารณะเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ในช่วงกลางวันจึงควรจัดให้มีกิจกรรมที่สนับสนุนทางการให้ความรู้แก่นักเรียน นักศึกษา และเปิดโอกาสให้ทางโรงเรียนต่าง ๆ จัดเข้ามากิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อพัฒนาให้สวนสาธารณะเป็นศูนย์การเรียนรู้ของเยาวชน

3. หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนในด้านสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เหมาะสม

สมกับการจัดกิจกรรมนันทนาการของประชาชน การจัดหาสถานที่ให้มีความเพียงพอ และเหมาะสมกับการจัดกิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องขยายเสียง อุปกรณ์กีฬา และการออกกำลังกาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความต้องการ และความคาดหวังในการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ใช้สวน

สาธารณะในจังหวัดต่าง ๆ

2. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการสวนสาธารณะ และพื้นที่สีเขียวของเขตเทศบาล และเขตองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

* อนึ่งงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณผู้สนับสนุนทุนวิจัย ได้แก่ “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” จากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กรุงเทพมหานคร. ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร [online]. แหล่งที่มา : <http://www.bangkok.go.th/info/> [2551, มกราคม 28]
- การปกครอง. กรม. สำนักทะเบียนกลาง. [online]. แหล่งที่มา: th/stat/y_stat50.html [2551, มกราคม 28]
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. กรุงเทพมหานครเมืองน่าอยู่. ซีเอสเอ็มเดีย, 2547
- คำรบลักษณะ สุรัสวดี. การศึกษาและวิจัยเพื่อชี้แนะและกำหนดกรอบนโยบายการพัฒนาเมือง กรุงเทพมหานคร. สำนักนโยบาย กรุงเทพฯ. 2543.
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. กรุงเทพมหานครที่ 21. กรุงเทพมหานคร: แสงอาทิตย์, 2546.
- บุญเลิศ กาญจนจกกล. ปัญหาการจัดและการดำเนินการโครงการกีฬาเพื่อนันทนาการของรัฐวิสาหกิจใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ปลัดกรุงเทพมหานคร. สำนัก. สวนสาธารณะและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ. กรุงเทพฯ: งานผลิตสื่อการเรียนการสอน. 2536.
- พิจิตต รัตกุล. กรุงเทพมหานครในทศวรรษหน้า. กรุงเทพมหานคร: เอทีซีพับลิชชิง, 2550.
- วรวิทย์ ธนการพาณิชย์. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์บนเว็บไซต์ไว้เว็บ สำหรับบริการทางนันทนาการในเขตสัมพันธวงศ์และเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาภูมิศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- วัฒนา ณ นคร. แนวทางการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการ สำหรับชุมชนเมืองนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

- วิกิพีเดีย. สวนสาธารณะ [online]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org> [2550, พฤษภาคม 14]
- สมบัติ กาญจนกิจ. การเป็นผู้นำนันทนาการ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สมบัติ กาญจนกิจ และประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่องนโยบายและสถานะที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนด้านนันทนาการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็กและเยาวชน, 2547.
- สิ่งแวดล้อม, สำนัก. สำนักงานสวนสาธารณะ. [online]. แหล่งที่มา : <http://203.155.220.217/office/ppdd/publicpark/thai/index> [2549, พฤษภาคม 17]
- อาชัญญา รัตนอุบล และคณะ. การจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : สวนสาธารณะ : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2548.
- Edginton. C.R., Compton, D.M. and Handson, C.I. Leisure Programing : A Guiding for the professional. Philadelphia: Saunders College Publishing, 2002.
- Edginton. C.R., Hanson, C.R. and Edginton, S.F. Leisure Programming : Concepts, Trends and Professional Practice. 2nd ed. Boston: Brown Communications, 2003.
- Ewert, A.W. Outdoor Adventure Pursuits : Foundations Models and Theories. St.Louis: Public Horizons. 1989.
- Fein, A. Recreation Park and Leisure Service Foundations. Philadelphia: Saunders College Publishing, 1979.
- Gray. D.E. Exploring Inner Space. Park and Recreation. 7 (1972): 18-19.
- Ibrahim, H. and Cordes, K.A. Outdoor Recreation. Madison, WI: WCB Brown and Benchmark Publishers, 1997.
- Kraus, R. Leisure in a Changing America. New York: Macmillan, 1994.
- Nash, J. Philosophy of Recreation and Leisure. Dubuque, I.A.: Wm C. Brown, 1960.
- Peiss, K. Charity Girls and City Pleasures: Historical Notes on Working Class Sexuality, ... the Politics of Sexuality. New York: Monthly Review Press, 1983
- Walker, C. Understanding Park Usership. [online] Washington DC: The Wallance Foundation.
- Available from: HYPERLINK “<http://wallancefoundation.org>” <http://wallancefoundation.org> [2007, July 28]
- Wikipedia. City Park [online]. Available from : http://en.wikipedia.org/wiki/city_park [2007, May 14].

Wikipedia. Hyde Park, London [online]. Available from :

http://en.wikipedia.org/wiki/hyde_park,_london [2007, May 14].

Wikipedia. List of municipal parks in the United States [online]. Available from :

http://en.wikipedia.org/wiki/list_of_municipal_parks_in_the_United_States [2007, May 14].